

Meandrings- och våtmarksprojekt vid Kågeröd

I Vege ås dalgång nedströms Kågeröd finns mycket goda möjligheter att genomföra vattenvårdsåtgärder med stor miljönytta. Ån är i dag rätad och fördjupad på platsen och förutsättningarna för biologisk mångfald är dåliga. Föreslagna åtgärder återskapar åns slingrande lopp på en sträcka i dalgången. I projektet ingår även att skapa mindre våtmarker/dammar, plantera al samt att genom stängsling och byggande av en broar skapa förutsättningar för bete. Åtgärder innebär avsevärt förbättrade förutsättningar för flödesutjämning, vattenrening, biologisk mångfald och rekreation.

Bakgrund

Vege å har stor mänsklig påverkan med omgrävning, blockrensning och rätning. Från slutet av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet torrlades många våtmarker i avrinningsområdet i syfte att skapa ny åkermark. Ån och dess biflöden rätades ut och fördjupades vilket har lett till att mängden vatten som magasineras i landskapet har minskat avsevärt. Dessutom har det skett en kraftig minskning av vattendragens längd. Under senare år har resurser satsats på att komma till rätta med mänskliga påverkan men ån saknar fortfarande ytor där den tillåts att översvämma.

Svämplan och svämområde är viktiga biotoper invid vattendragen. De innehåller några av våra mest komplexa och produktiva ekosystem samtidigt som de har andra viktiga funktioner såsom att bromsa höglöden, minska erosionen och minska näringstransporten i vattendragen. Fungerande svämplan i naturliga vattendrag är ett av Europas mest hotade ekosystem.

Projekteringen berör en sträckning av Vege å vid Kågeröds reningsverk på drygt 800 meter, se bild 1 för orientering. Projektområdet berör huvudsakligen kommunens mark, men i områdets nedströmsdel berörs även två privatägda fastigheter vars ägare ställt sig positiva till planerade åtgärder.

Ån är på sträckan rätad och fördjupad och omges av rensvallar. Den saknar därmed möjlighet att svämma ut på svämplanen vid höglöden. Innan ån grävdes om meandrade den mer naturligt. För att förtydliga vilken förändring människan skapat visar bild 2 en modern kartbild under den Skånska rekogniseringskartan.

Bild 1. Ortofoto av projektområde med fastighetsgränser i vitt. Kräkebacken 7:138 och Kågeröd 3:16 ägs av kommunen medan Kågeröd 4:26 och Knutstorp 10:22 är privatägda.

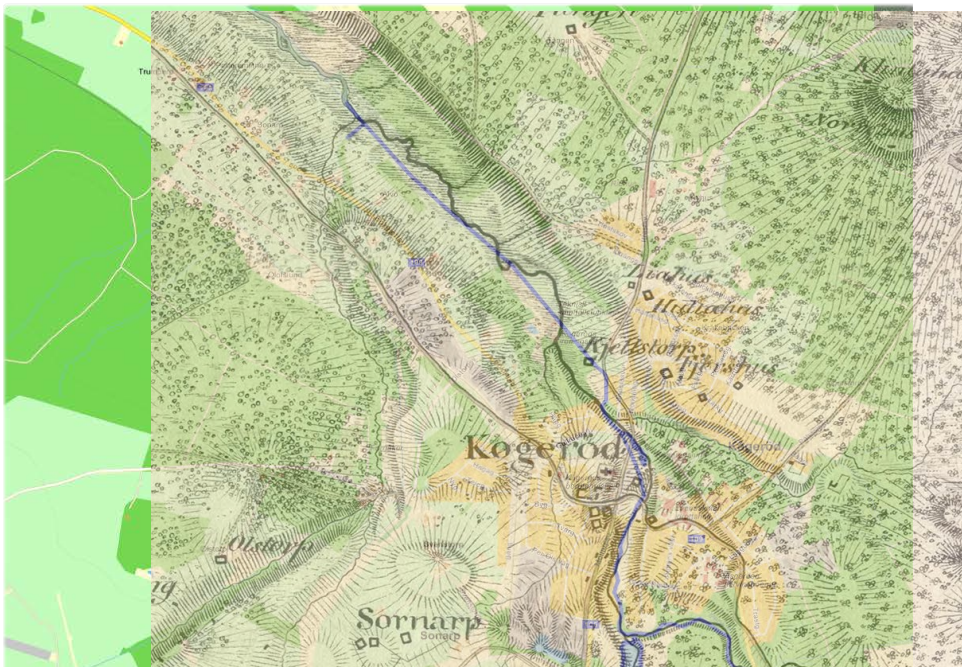

Bild 2. Skånska rekognoseringskartan från tidigt 1800-tal med en modern karta överlappandes. Blå linje är hur ån går idag, svart linje är hur ån såg ut tidigare.

Besöksadress	Postadress	Telefon
Blekingegatan 20	267 33 Bjuv	073-540 16 56

Ån omfattas på sträckan av ett dikningsföretag som bildades 1926, se bild 3. En förutsättning för projekts genomförande är att dikningsföretaget godkänner de planerade åtgärderna. Kostnadsfördelningslängden för dikningsföretag kommer inte att omprövas i samband med projekts genomförande och berörda fastigheter behåller sina andelar i dikningsföretaget.

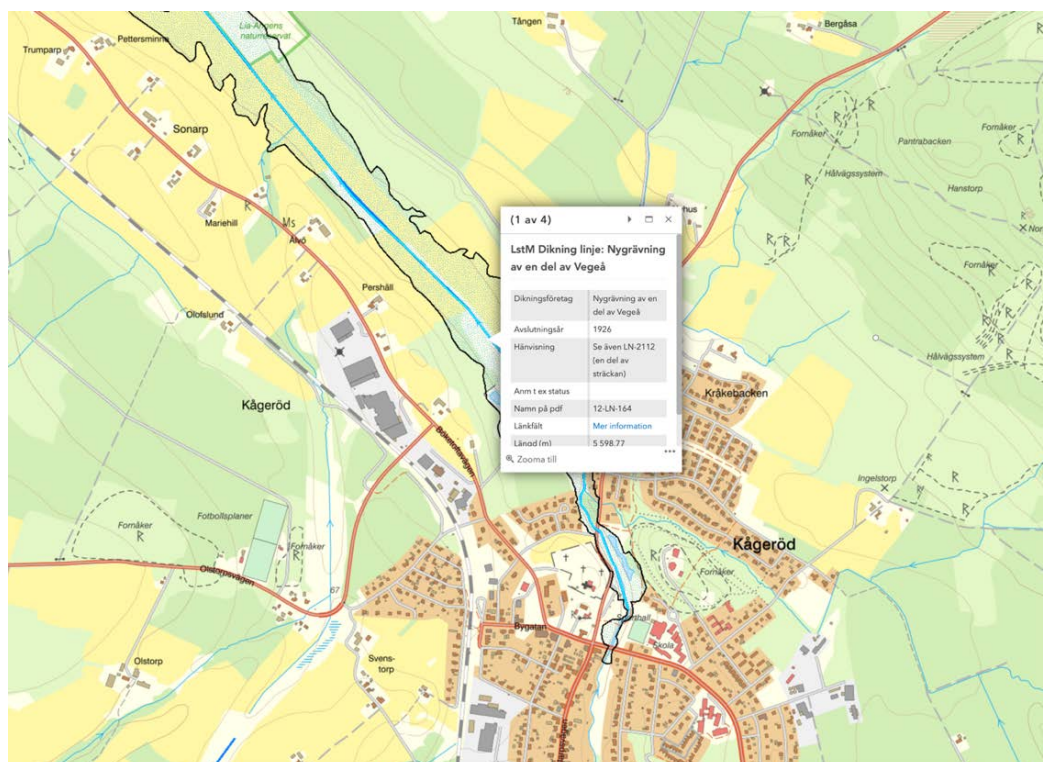

Bild 3. Bilden visar sträckning inklusive båtnadsområde för berört dikningsföretag.

Syftet med dikningsföretaget har varit att torrlägga marken och därmed få fram åkermark. I projektområdet består markanvändningen idag främst av salixodling på kommunens mark. På den privata ägda marken består den av vallodling och skog. Se bild 4 för höjdprofiler.

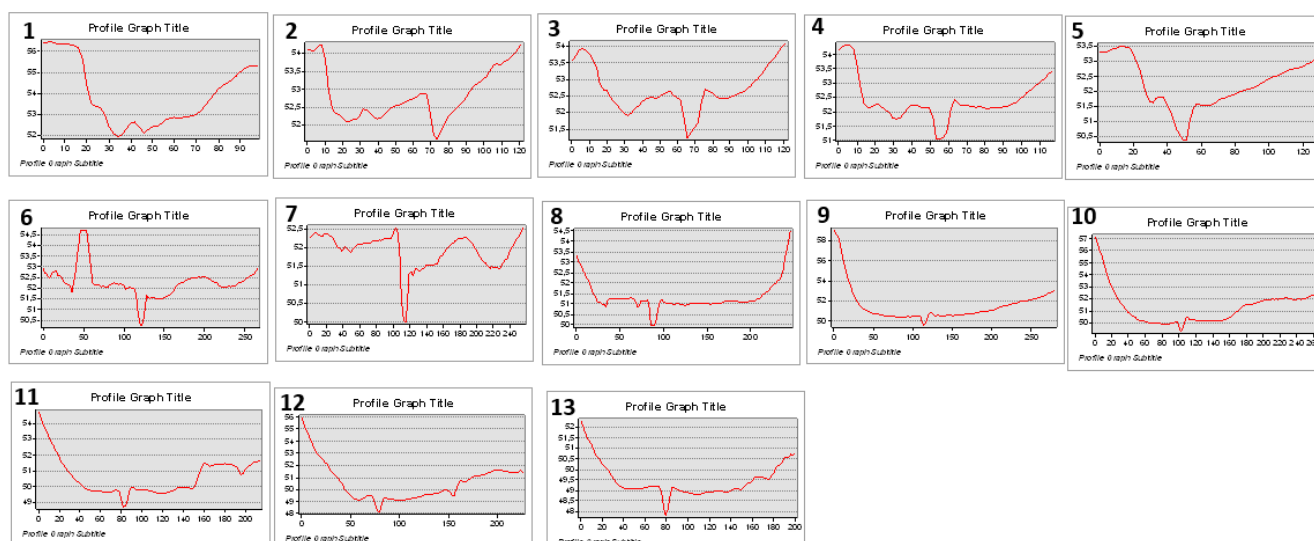
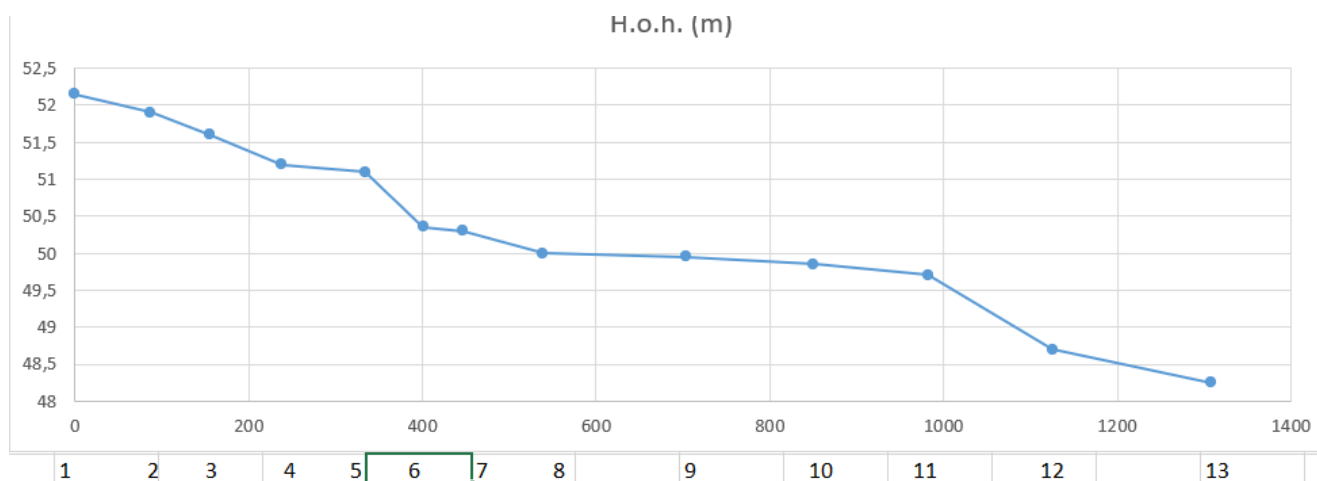
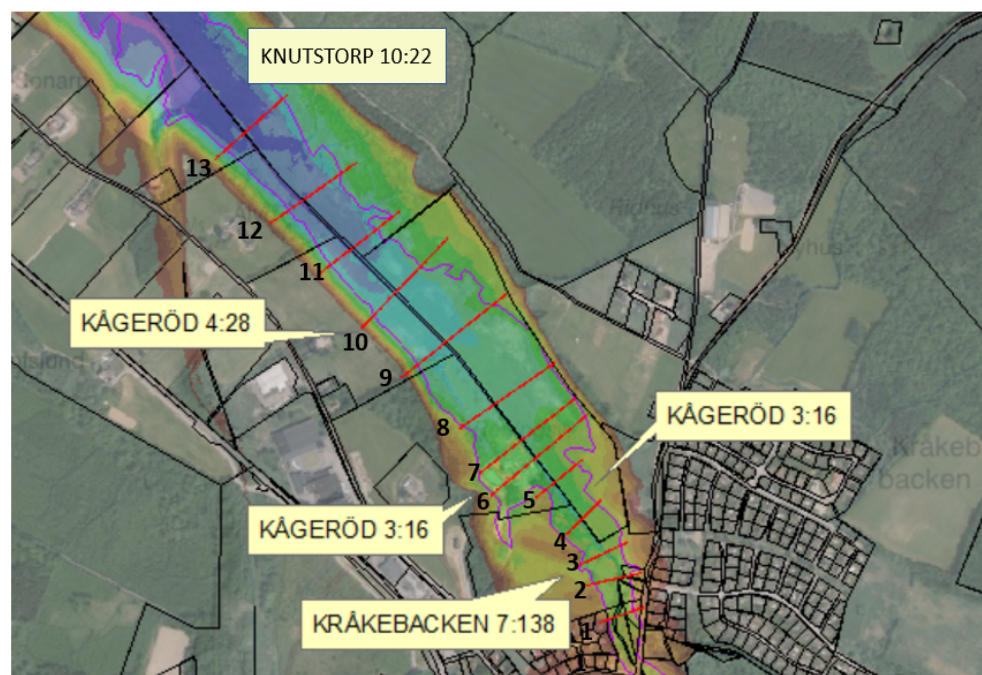

Bild 4. Bilden markäggarförhållande samt höjdprofiler i området. Svarta linjer visar fastighetsgränser och röda linjer med siffror visar kopplar till tvärprofilerna.

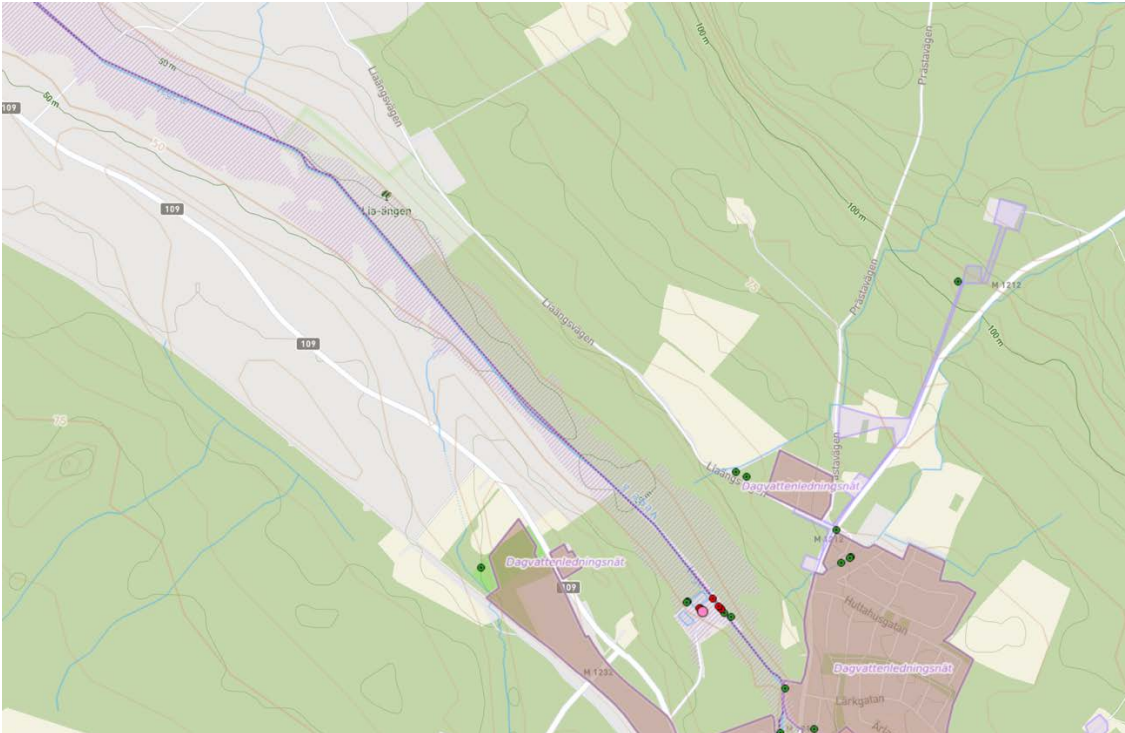

Bild 5. Bilden visar VA ledningar som mynnar i ån vid reningsverket.

Söder om ån ligger Kågeröds reningsverk. På bild 5, syns de utgående VA ledningarna.

Åtgärdsförslag

För att skapa en naturligare åfåra med möjlighet till alla de naturliga processer som ett svämplansområde bör ha återmeandras ån. En principskiss över hur och vart återmeandringen är tänkt att anläggas ses på bild 6.

Besöksadress	Postadress	Telefon
Blekingegatan 20	267 33 Bjuv	073-540 16 56

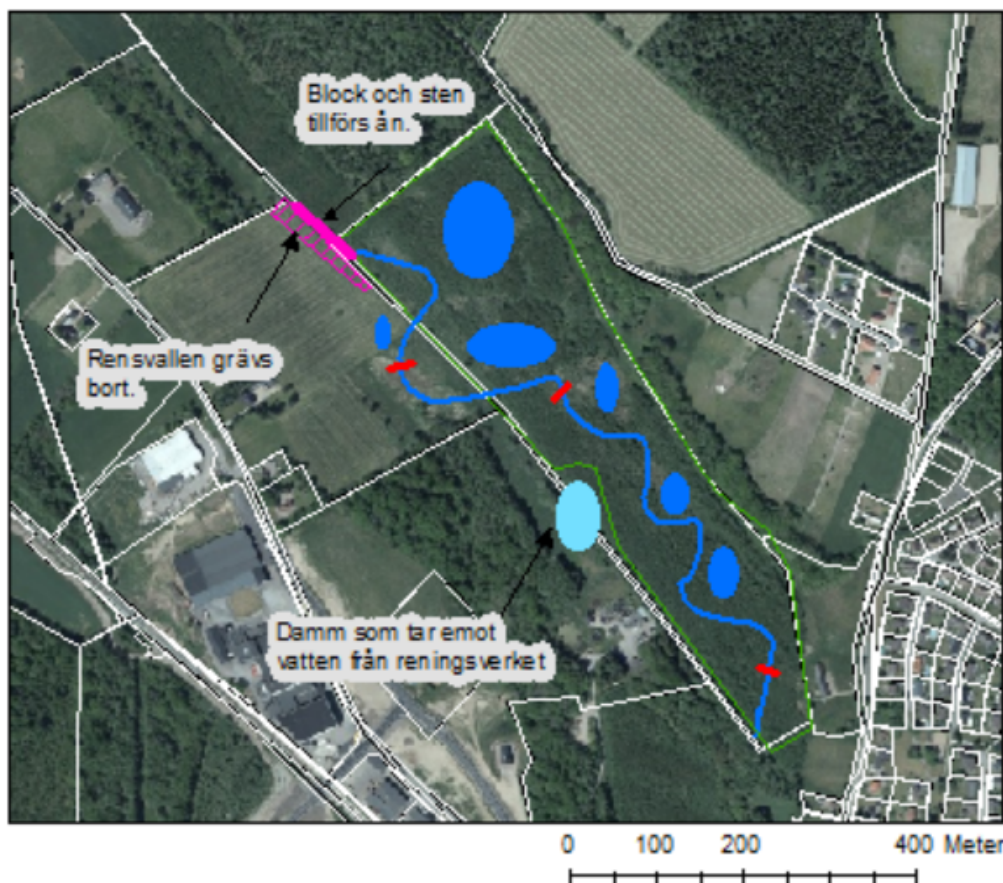

Bild 6. Principskiss över planerade åtgärder. En ny åfåra grävs omgiven av grunda våtmarker (blått). Enkla broar skapas (rött). Områden som ska betas stängslas (grönt), enkeltråd sätts dessutom på båda sidor av den meandrade fåran. I nedströmsdelen fasas endast rensvallen av och block och sten återförs till fåran (cerise). Vita linjer visar fastighetsgränser. Den exakt utformning av åtgärderna bestämt i dialog med berörda fastighetsägare.

Att låta ån slingra sig fram naturligt genom landskapet skapar inte bara en naturligare hydrologi, det ger även positiva effekter på den biologiska mångfalden i och runt vattendraget. Åfåran grävs med variation i bredd och djup för att bli så naturlig som möjligt. Vid högvattenflöde kommer vatten brädda upp på svämplanet på en cirka 10 hektar stor yta. För målbild på meandringen, se bild 7.

Grunda schaktade våtmarker skapas på svämplanet och utformas med stor variation för att gynna biologisk mångfald.

Åtgärderna genomförs så att de inte negativt påverkar vattenförhållanden upp- och nedströms projektområdet eller reningsverket.

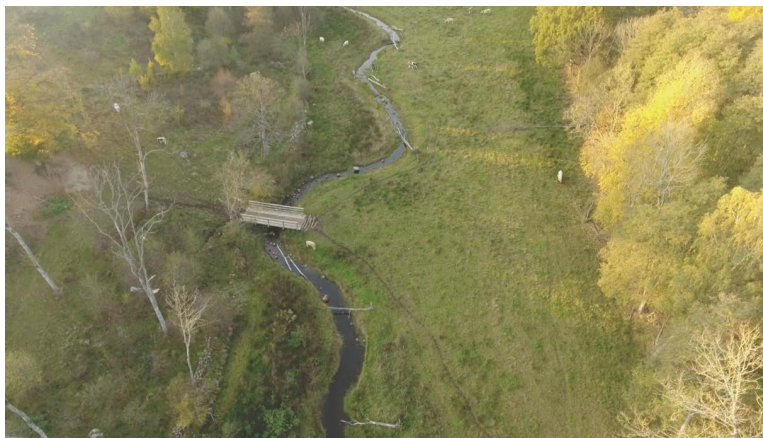

Bild 7. Målbild, naturlig återmeandring av vattendrag med tillhörande beteshage. Bild tagen sommaren 2018, Hallabäcken, Bauseröd.

Längst med båda sidorna av den nya fåran planteras klibbal för att binda strandkanten och beskugga vattendraget. Förutom att beskugga vattendraget bidrar träden/buskarna även till att skapa mikrohabitat för faunan både på land och i vattnet. Den äldre åfåran fylls igen med massor från omgrävningen.

Vid reningsverket fylls den nuvarande åfåran ut så pass högt att en mindre höjd bildas ca 0,5 meter högre än svämplanet. Denna anläggs som ett svagt backkrön. Med denna åtgärd tål området högre flöden utan att det riskerar att vatten svämmar in på reningsverket. Knäckepilen i hela området sågas ned.

Nedströms reningsverket skapas en våtmark för efterpolering av vatten från reningsverket. Denna våtmark stängslas bort från betesdjur och människor.

För att etablering av växtlighet ska kunna ske utmed nya åfåran utan för mycket erosion från betesdjur stängslas bägge sidor av ån in med enkeltrådsstängsel. Denna enklare stängsling ska ha en varaktighet på två säsonger. Runt den blivande hagen sätts ett stängsel som består av tre trådar och ska vara av bestående karaktär. Att stängsla in området och beta är en utmärkt skötsel som förhindrar att projektområdet slyar igen. I sydväst planerar den privata markägaren att sköta området genom slåtter.

Enkla gångstigar skapas på kommunens mark i projektområdet. Kommunen planerar att söka pengar för att utföra ytterligare åtgärder för att främja rekreationen i området.

Arbetsområde

Arbetsområdet visas på bild 8.

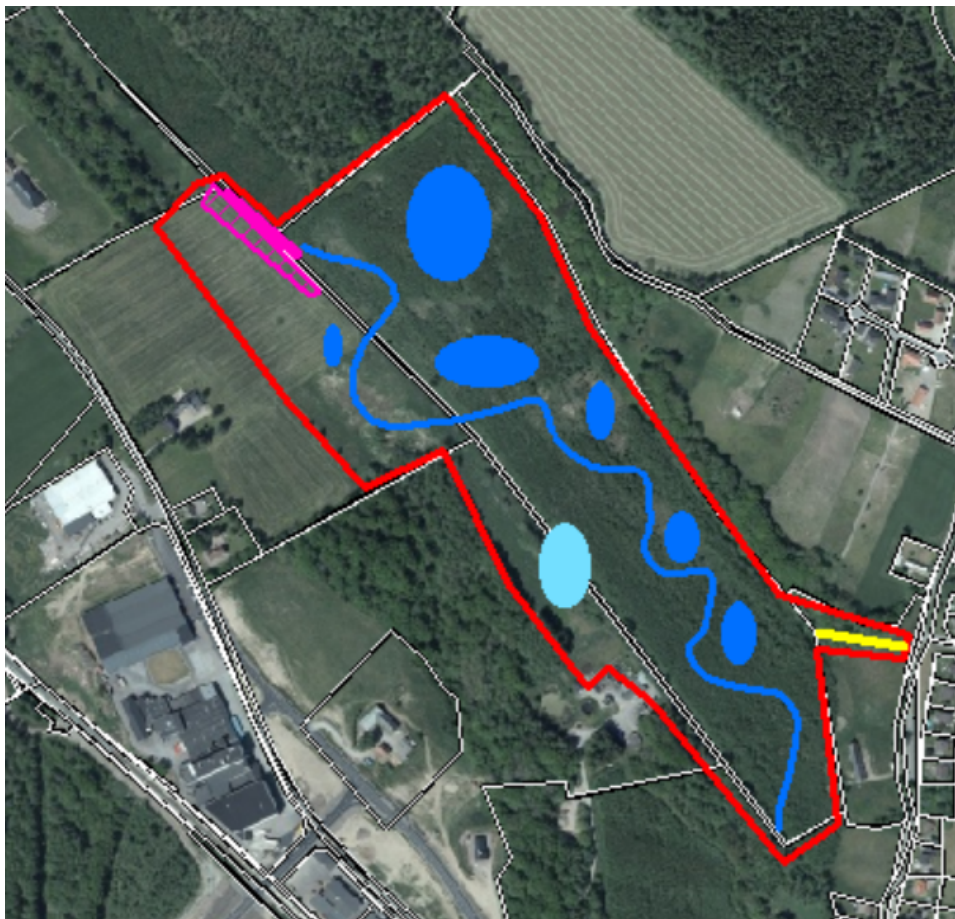

Bild 8. Bild som visar arbetsområde och tillfartsväg, röd- respektive gul markering.

Besöksadress	Postadress	Telefon
Blekingegatan 20	267 33 Bjuv	073-540 16 56